

**“REALISME(S) A CATALUNYA [1917-
1936].**

DEL PICASSO CLÀSSIC AL DALÍ SURREALISTA”

EXPOSICIÓ A LA SALA OBERTA DEL MUSEU DE LA GARROTXA
DE L'1 DE FEBRER DE 2020 AL 31 DE MAIG DE 2020

EL MUSEU DE LA GARROTXA EXPLORA LA INFLUÈNCIA EUROPEA EN EL RETORN DE L'ART CATALÀ AL REALISME EN EL PERÍODE D'ENTREGUERRES

L'exposició presenta obres de Picasso, Dalí, Joan Miró, Joaquim Sunyer, Ángeles Santos, Josep de Togores i Feliu Elías, entre molts d'altres

És una iniciativa dels Museus de Sitges, els Museus d'Olot i el Museu de Valls i està comissariada per la historiadora de l'art i Doctora en Humanitats Mariona Seguranyes.

L'exposició "Realisme(s) a Catalunya [1917-1936]. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista" suposa una prospecció i anàlisi d'un dels moments més fascinants i complexos de la història contemporània, com és el període entre les dues guerres mundials, des d'una òptica catalana. La mostra relata les trobades i divergències dels creadors catalans entre el final de la Primera Guerra Mundial i l'esclat de la Guerra Civil espanyola, sacsejats per les grans transformacions socials i polítiques del moment (la Gran Guerra; la Revolució Russa; la mort del president de la Mancomunitat i impulsor del Noucentisme, Enric Prat de la Riba; la Dictadura de Primo de Rivera; els conflictes socials i laborals...).

La mostra exposa el retorn al realisme i el classicisme, que va marcar el context artístic i europeu, i reflecteix com es va manifestar en els artistes catalans. L'exposició recull com van assumir els artistes catalans l'anomenat Rappel a l'ordre de Jean Cocteau, així com la influència que van exercir la Nova Objectivitat alemanya, el Novecento italià o el Realisme màgic, batejat per Franz Roh. Es tracta dels nous realismes(s) de la pintura catalana, que van de l'exterior a l'interior amb uns referents europeus. Uns temps de recerca, malenconia i evasió.

Realisme(s) a Catalunya [1917-1936]. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista està estructurada en quatre àmbits: Antecedents d'un classicisme modern [1905-1914]; A la recerca de les noves figuracions [1917-1936]; Pintors catalans sota la influència de Picasso; i Metafísica, surrealismes i logicofobisme.

PICASSO COM A REFERENT

La figura i l'obra de Picasso com a referent estètic constitueix un dels eixos centrals de l'exposició. Les seves obres de línia clàssica i ingressaiana conviuen amb les seves teles tardo-cubistes, algunes de les quals produïdes al llarg de la seva estada a la Barcelona de 1917. Amb motiu de l'exposició, s'ha analitzat la correspondència d'un seguit d'artistes que van visitar a l'artista malagueny, que els va ajudar oferint-los contactes de marxants de París. Es tracta, entre d'altres, de Francesc Domingo, Pere Pruna, Mariano Andreu, Manuel Humbert, Joan Miró i Salvador Dalí.

A partir d'aquí sorgeix una relació de complicitats estètiques que ens permeten entendre fins a quin punt obres icòniques com *l'Arlequí* de Picasso, marcaran de maneres molt diferents el camí a pintors com Josep de Togores, Francesc Domingo i en un moment molt precís a Joan Miró. Tots ells en un moment o altre es van deixar guiar per Picasso, pels seus arlequins, per les seves dones mediterrànies corrent per la platja i per un univers que de tant dolç que era feia mal.

OBRES DE DIFERENTS COL·LECCIONS PRIVADES I PÚBLIQUES

L'exposició inclou obres i documentació procedents del Museu Picasso de Barcelona, el Museu Nacional d'Art de Catalunya, el Museu de Montserrat - Abadia de Montserrat, la Biblioteca Museu de Vilanova i la Geltrú, el Museu d'Art Jaume Morera, Lleida, el Museu d'Art de Sabadell, la Fundació Abelló de Mollet del Vallès, la Fundació Palau de Caldes d'Estrac, el Museu de Valls, el Museu de la Garrotxa, el Museu d'Història de Girona, l'Alfolí de la Sal - Museu de l'Escala, a banda de diverses col·leccions particulars.

La mostra està acompanyada d'un catàleg amb textos dels historiadors de l'art Francesc Fontbona, Ricard Mas i de la mateixa comissària de l'exposició Mariona Seguranyes. L'edició cataloga prop d'unes 80 obres a més de contenir la reproducció de diverses cartes i documents procedents de la Biblioteca de Catalunya, Musée National Picasso (París), Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Museu d'Art Jaume Morera, Lleida, Ajuntament de Girona i arxius particulars, entre d'altres.

"Realisme(s) a Catalunya [1917-1936]. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista" s'exposa a la Sala Oberta del Museu de la Garrotxa fins al 31 de maig de 2020, on acaba la seva itinerància. Anteriorment l'exposició s'ha pogut veure al Museu de Sitges i al Museu de Valls.

ÀMBITS

ÀMBIT 1: ANTECEDENTS D'UN CLASSICISME MODERN, 1905-1914

Els nous realisme(s) a Catalunya tenen els seus referents en el primer cubisme i en els conceptes del primitivisme i mediterranisme de principis del segle XX, que van esdevenir eixos definidors del Noucentisme.

Artistes com Joaquim Torres-García, Aristides Maillol o Joaquim Sunyer van marcar el retorn a les arrels de la cultura mediterrània i clàssica. Alhora, la presència del cubisme a Catalunya amb l'exposició a les Galeries Dalmau el 1912 és entesa com una renovació plàstica d'aquell inicial classicisme mediterrani.

Així, doncs, l'estètica mediterrània i l'especulació formal del cubisme eren part de l'essència d'aquest classicisme renovat.

ÀMBIT 2: A LA RECERCA DE NOVES FIGURACIONS, 1917-1936

L'any 1917 hi ha diversos fets que marquen el final d'una època: a nivell internacional, la Primera Guerra Mundial avança i esclata la Revolució Russa, a més d'esdevenir-se una gran crisi del govern espanyol.

A Catalunya té lloc la mort d'Enric Prat de la Riba, principal impulsor del programa cultural del Noucentisme. S'agreugen els conflictes socials i se succeeixen les vagues. Aquest és també l'any de la gran Exposició d'Art Francès, de la visita de Pablo Picasso amb els ballets russos amb motiu de l'estrena de Parade a Barcelona i de la publicació del manifest de Torres-García, Art-Evolució. D'altra banda, a causa de la Primera Guerra Mundial, Barcelona és plena d'artistes estrangers refugiats, molts dels quals són destacats avantguardistes.

Tots aquests factors provoquen que l'idealisme de l'atzavara i l'oreneta del Noucentisme s'esvaeixi, i un seguit de nous creadors s'articulin en noves agrupacions, com Els Evolucionistes o Els courbets, a la recerca d'una realitat nova.

A banda, les obres de Feliu Elias volen atrapar la "pura realitat" i desvelen allò estrany i sinistre per expressar el malestar del segle XX.

ÀMBIT 3: PINTORS CATALANS SOTA LA INFLUÈNCIA DE PICASSO

L'obra que Pablo Picasso va crear al llarg de la seva estada a Barcelona el 1917 es trobava entre dos eixos: el classicisme i el tardocubisme. Algunes d'aquestes composicions van esdevenir un far per a un conjunt de pintors, entre els quals hi havia Josep de Togores, Joan Miró i Francesc Domingo.

Picasso va escollir entre les seves obres per donar als Museus d'Art de Barcelona, una de representativa del classicisme, l'Arlequí, que va esdevenir tot un símbol d'aquest nou camí iniciat.

L'altre gran escenari dels realisme(s) és París, el barri de Montparnasse, freqüentat per una sèrie de pintors catalans. Tots ells visiten Picasso, que els ajuda a obrir-se camí. Ens referim, entre d'altres, a Manuel Humbert, Pere Pruna i Francesc Domingo.

Finalment, Salvador Dalí visita amb reverència Picasso el 1926 i les dones picassianes amb un toc de transgressió freudiana emergeixen en la seva obra.

ÀMBIT 4: METAFÍSICA, SURREALISME(S) I LOGICOFOBISME

Giorgio de Chirico i els artistes de la revista italiana Valori Plastici, els creadors de la pintura metafísica i de la realitat inquietant, van deixar una empremta ben evident en pintors de casa nostra com Salvador Dalí, el pioner a rebre aquest llegat.

Dalí es va convertir amb un dels grans divulgadors de l'obra de De Chirico, juntament amb els surrealistes parisencs, que el van reinterpretar per mostrar la realitat interior. Àngel Planells i Joan Massanet van rebre la influència de la pintura metafísica a través de Dalí.

En aquests mateixos anys, diversos pintors elaboren obres amb l'estètica de la metafísica, el realisme màgic o la realitat fantasiosa, com Antoni Garcia Lamolla, Ángeles Santos Torroella o Ramon Calsina.

L'Exposició Logicofobista de 1936 és el cant del cigne de tota una generació d'artistes que treballen amb els nous llenguatges del realisme màgic, la metafísica i els surrealisme(s). Però la Guerra Civil estroncarà cruelment les seves diverses trajectòries.

INAUGURACIÓ

L'exposició s'inaugurarà el dissabte 1 de febrer, a les 12 h.

LES OBRES

<p>Joaquim Sunyer i de Miró (Sitges, 1874–1956) <i>Retrat de Tototte</i>. Ceret, 1912 Oli sobre tela MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona</p>	
<p>Joaquim Sunyer i de Miró (Sitges, 1874 – 1956) <i>Elvira amb el gat</i>, 1918 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Jaume Mercadé Queralt (Valls, 1889 – Barcelona, 1967) <i>Torrent de Farigola</i>, 1923 Oli sobre tela Museu de Valls</p>	
<p>Josep Berga i Boada (Olot, 1872 – Sant Feliu de Guíxols, 1923) <i>El cercle</i>, 1918 Oli sobre tela Museu de Valls. Donació Obra Social “la Caixa”</p>	
<p>Francesc Vayreda Casabó (Olot, 1888-1929) <i>Palco d'envelat</i>, 1921 Oli sobre tela Col·lecció particular. En dipòsit al Museu de la Garrotxa, Olot</p>	
<p>Joan Miró Ferrà (Barcelona, 1893 - Palma de Mallorca, 1983) <i>Nu 1</i>, 1917 Llapis sobre paper Ajuntament de Girona. Fons Maite i Rafael Santos Torroella</p>	
<p>Joan Miró Ferrà (Barcelona, 1893 - Palma de Mallorca, 1983) <i>Nu masculí</i>, 1917 Llapis sobre paper Ajuntament de Girona. Fons Maite i Rafael Santos Torroella</p>	
<p>Francesc Domingo Segura (Barcelona, 1893 – Sao Paulo, Brasil, 1974) <i>Els jugadors</i>, 1920 Oli sobre tela MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona</p>	
<p>Enric Cristòfol Ricart i Nin (Vilanova i la Geltrú, 1893-1960) <i>Retrat d'un advocat (Antoni Torrents Rosell)</i>, 1921 Oli sobre tela Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Vilanova i la Geltrú</p>	

<p>Enric Cristòfol Ricart i Nin (Vilanova i la Geltrú, 1893-1960) <i>Porxo</i>, 1918 Oli sobre tela Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Vilanova i la Geltrú</p>	
<p>Joan Serra Melgosa (Lleida, 1899 – Barcelona, 1970) <i>Autoretrat</i>, 1917 Dedicatòria: «Al amic Cortés» Oli i aquarel·la sobre cartó Col·lecció Francesc Fontbona</p>	
<p>Alfred Sisquella i Oriol (Barcelona, 1900 – Sitges, 1964) <i>El naufrag</i>, 1918 Oli sobre cartó Col·lecció particular</p>	
<p>Alfred Sisquella i Oriol (Barcelona, 1900 – Sitges, 1964) <i>Nen</i>, cap a 1929 Oli sobre tela MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona</p>	
<p>Ramon de Capmany i de Montaner (Canet de Mar, 1899 – Barcelona, 1992) <i>Tenista</i>, 1920 Oli sobre tela Museu de Valls. Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya</p>	
<p>Feliu Elias i Bracons (Barcelona, 1878-1948) <i>Retrat de Lluís Elias Bracons</i>, cap a 1907 Oli sobre tela Museu d'Art de Sabadell</p>	
<p>Feliu Elias i Bracons (Barcelona, 1878-1948) <i>La galeria</i>, , 1928 Oli sobre tela Museu Nacional d'Art de Catalunya</p>	
<p>Salvador Dalí i Domènech (Figueres, 1904 – 1989) <i>Estudi per a "Berceuse locale"</i>, 1923 Llapis grafit sobre paper Museu de Montserrat. Abadia de Montserrat Donació de Josefina Cusí, 2005</p>	
<p>Salvador Dalí i Domènech (Figueres, 1904 – 1989) <i>Retrat del pare de l'artista</i>, cap a 1925-1926 Llapis carbó i pastel sobre paper Museu de Montserrat. Abadia de Montserrat Donació de Josefina Cusí, 2005</p>	
<p>Pablo Picasso (Málaga, 1881- Mougins, França, 1973) <i>Pintor treballant observat per la model</i>, 1927 Aiguafort Fundació Palau, Caldes d'Estrac</p>	

<p>Manuel Humbert Esteve (Barcelona, 1890-1975) <i>Els tres amics</i>, cap a 1920 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Manuel Humbert Esteve (Barcelona, 1890-1975) <i>Un racó de París</i>. París, 1922 Oli sobre tela MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona</p>	
<p>Josep de Togores i Llach (Cerdanyola del Vallès, 1893 – Barcelona, 1970) <i>Renée et le chat</i>, París, 1920 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Josep de Togores i Llach (Cerdanyola del Vallès, 1893 – Barcelona, 1970) <i>Retrat de les senyoretes Godon</i>. París, 1921 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Josep de Togores i Llach (Cerdanyola del Vallès, 1893 – Barcelona, 1970) <i>Tors de dona</i>. París, 1923 Oli sobre tela MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona</p>	
<p>Francesc Domingo Segura (Barcelona, 1893 – Sao Paulo, Brasil, 1974) <i>Jove amb guants</i>, Kemper, França, 1926 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Francesc Domingo Segura (Barcelona, 1893 – Sao Paulo, Brasil, 1974) <i>Retrat de Rosita Termes</i>. Caldes de Montbui, 1928 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Apel·les Fenosa i Florensa (Barcelona, 1899 – París, 1988) <i>Cap femení</i>, cap a 1925 Terracota Museu de Maricel, Sitges. Col·lecció Dr. Jesús Pérez-Rosales</p>	
<p>Pere Pruna i Ocerans (Barcelona, 1904 – 1977) <i>Henriette Schacher Lefèvre</i>, 1924 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Pere Pruna i Ocerans (Barcelona, 1904 – 1977) <i>Amistat</i>, 1923 Tinta i guaix sobre paper Museu Abelló, Mollet del Vallès</p>	
<p>Mariano Andreu (Barcelona, 1888 – Biarritz, França, 1976) <i>Tres figures</i>, 1923 Tècnica mixta sobre taula Col·lecció particular</p>	

<p>Àngel Planells i Cruanyes (Cadaqués, 1901 – Blanes, 1989) <i>Crim perfecte</i>, cap a 1929 Oli sobre taula Col·lecció particular</p>	
<p>Salvador Dalí i Domènech (Figueres, 1904 – 1989) <i>Estudi per a "Figures ajagudes a la sorra"</i>, 1926 Llapis grafit i tinta sobre paper Museu de Montserrat. Abadia de Montserrat Donació de Josefina Cusí, 2005</p>	
<p>Salvador Dalí i Domènech (Figueres, 1904 – 1989) <i>La mà tallada</i>, cap a 1927 Tinta xinesa sobre paper Col·lecció particular</p>	
<p>Joan Massanet i Juli (L'Armentera, Girona, 1899 – L'Escala, 1969) <i>Llunyania. Golf de Roses, clau de volta de la Costa Brava</i>, no datat Oli sobre tela Afolí de la Sal – Museu de l'Escala. Ajuntament de l'Escala</p>	
<p>Ángeles Santos Torroella (Portbou, 1911 – Madrid, 2013) <i>Retrat de Rosa Soler Torroella</i>. Portbou, cap a 1928 Oli sobre tela Col·lecció particular</p>	
<p>Ramon Calsina Baró (Barcelona, 1901-1992) <i>Tragèdia</i>, 1929 Llapis Paris, acolorit sobre paper Museu Abelló, Mollet del Vallès</p>	
<p>Remedios Varo Uranga (Anglès, Girona, 1913 – Ciutat de Mèxic, 1963) <i>Circo</i>, 1935 Tinta i aquarel·la sobre paper Ajuntament de Girona. Fons Maite i Rafael Santos Torroella</p>	
<p>Antoni Garcia Lamolla (Martorell, 1910 – Dreux, França, 1981) <i>L'espectre de les tres gràcies dins l'aura subtil</i>, 1935-1936 Oli sobre cartó Museu d'Art Jaume Morera, Lleida</p>	
<p>Leandre Cristòfol i Peralba (Os de Balaguer, Lleida, 1908 – Lleida, 1998) <i>Nit de lluna</i>, 1935 Fusta de filar i ou de sargir sobre fusta i en una vitrina Museu d'Art Jaume Morera, Lleida</p>	
<p>Artur Carbonell i Carbonell (Sitges, 1906 – 1973) <i>Natura morta amb fruites</i>, 1934 Oli sobre tela Museu de Maricel, Sitges. Fons Maricel</p>	

LA COMISSÀRIA

La mostra està comissariada per Mariona Seguranyes.

Mariona Seguranyes Bolaños (Figueres 1972) és historiadora de l'art, Doctora en humanitats, llicenciada en història de l'art i màster en especialització en gestió de Patrimoni cultural. Porta una tasca d'investigació de l'art català entre els segles XIX i XX, contextualitzant-lo a nivell europeu. Especialment s'ha centrat en les relacions de Dalí amb l'Empordà i la seva família en els llibres *La mirada persistent. Història de la pintura a Figueres (1892-1960)* editat per l'Ajuntament de Figueres (2013) i *Els Dalí de Figueres* (2018), editat per Viena Edicions i Ajuntament de Figueres, sendes publicacions van lligades a les exposicions del Museu de l'Empordà que la mateixa autora ha comissariat. Ha estat curadora de diverses exposicions entre elles, "Evarist Vallès, creador empordanès d'espais metafísics" (2000), "El Dalí de Lacroix" (2004), "Francesc Gimeno i els paisatgistes del Montgrí" (2007), o "Cadaqués, univers d'artistes, de Meifrèn a Dalí, Fons del Museu de Cadaqués" (2018), entre d'altres, que han donat fruit a sendes publicacions. Ha estat la curadora del llibre *l'Atlas Paisatgístic de les terres de Girona* (2010), editat per la Diputació de Girona. És autora també d'altres llibres sobre art català com una *Visió artística de l'Empordanet* (2006) o *Pintors a la porta d'entrada al cap de Creus* (2015) També ha estat la comissària de l'exposició "Francesc Vayreda, de l'impressionisme al Noucentisme a Catalunya" el 2013, al Museu de la Garrotxa, Olot, que també es va veure a la Casa de Cultura de Girona, i que ha motivat l'exposició que presentem ara.

És membre de la junta dels Amics del Museu Dalí i de la junta de l'Institut d'Estudis Empordanesos, a més de membre de l'associació de l'ACCA, i de l'Associació de museòlegs de Catalunya. Publica articles de manera esporàdica al Setmanari de l'Alt Empordà, la Revista de Girona i el Mirador de les Arts.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

El Museu de la Garrotxa organitza, en paral·lel a l'exposició, un seguit d'activitats complementàries per aprofundir en l'obra dels artistes d'entre la Primera Guerra Mundial i la Guerra Civil espanyola.

El programa està format per visites guiades a la mostra, xerrades i taules rodones. Totes les activitats comptaran amb un intèrpret a la llengua de signes. També s'ofereixen visites guiades a escolars de totes les edats.

VISITA GUIADA

Visita guiada a l'exposició, a càrrec de Mariona Seguranyes.

Dissabte 15 de febrer, a les 12 h

Dissabte 18 d'abril, a les 12 h

XERRADA

Conversa-vermut "Els pintors catalans escriuen a Picasso".

Dissabte 29 de febrer, a les 12 h

Amb Malen Gual, conservadora del Museu Picasso de Barcelona, i Mariona Seguranyes, comissària de l'exposició.

TAULA RODONA

"Realisme(s) a Catalunya a l'època d'entreguerres. De Catalunya a París"

Dissabte 14 de març, a les 18 h

NIT DELS MUSEUS

ENTRE

Dissabte 16 de maig, a les 21 h, Pati de l'Hospici

Acció performàtica amb el col·lectiu nyam-nyam.

CONTACTE DE PREMSA

Andreu Oliveras

972 27 27 77 / 630 66 55 61

Andreu.Oliveras@olot.cat